

Samorząd III dzielnicy Miasta Stołecznego Budapeszt, Óbuda-Békásmegyer jako kierownictwo konsorcjum wraz z Budapesztańskim Muzeum Historycznym (Budapesti Történeti Múzeum), Węgierską Agencją Turystyczną (Magyar Turisztikai Ügynökség Zrt.) (MTÜ) oraz Várkapitányság Integrált Területfejlesztési Központ Nonprofit Zrt. w lecie 2018r. złożyły wspólnie dokumentację do przetargu VEKOP, który pod numerem identyfikacyjnym VEKOP-4.1.2-17-2018-00001, pod tytułem „Wykorzystanie dziedzictwa rzymskiego odcinka limesu Óbuda-Aquincum dla kompleksowych celów turystycznych” **otrzymał 469 053 735 HUF dotacji w ramach bezzwrotnego wsparcia**. W trakcie realizacji projektu w zastępstwie Várkapitányság Integrált Területfejlesztési Központ Nonprofit Zrt. do projektu dołączyła jako partner konsorcjum spółka Lechner Centrum Wiedzy Nonprofit Sp. z o.o. (Lechner Tudásközpont Nonprofit Kft.).

Celem projektu jest wykorzystanie starożytnego dziedzictwa rzymskiego III dzielnicy dla celów turystycznych, ze szczególnym uwzględnieniem Muzeum Aquincum. Dwoma głównymi elementami inwestycji Budapesztańskiego Muzeum Historycznego było **stworzenie I etapu promenady widokowej przy ulicy Szentendrei** w muzeum o międzynarodowej sławie z największą kolekcją rzymską w kraju, **a także dalsza rozbudowa istniejącej przestrzeni wystawienniczej, przestrzeni interaktywnej w Muzeum Aquincum**. Obie inwestycje były zrealizowane na nieruchomości stanowiącej własność stolicy, inwestorem było BTM. Projektowanie rozpoczęto już w 2017r. ze środków stolicy. Na początku 2020 roku zatwierdzono plany i przygotowano plany budowy, a budowę rozpoczęto w 2022 roku. Projekt poza Muzeum Aquincum dotyczył amfiteatru wojskowego oraz bramy obozu przy ulicy Kórház. W tych ostatnich miejscach przeszłość prezentowana jest nam w formie tablic rekonstrukcyjnych, a przy pomocy samodzielnie opracowanej aplikacji możemy z nich skorzystać poprzez wirtualne wyświetlenie na ekranie naszego telefonu.

Chociaż historia najważniejszego punktu turystycznego, jakim na Węgrzech jest Budapeszt zaczęła się od Aquincum, pamięć o osadzie rzymskiej do tej pory nie odgrywała decydującej roli w turystyce stolicy. Celem projektu jest lepsze przedstawienie rzymskiego okresu i pamiątek archeologicznych stolicy turystom krajowym i zagranicznym oraz rozpowszechnienie muzeum i jego działalności.

Mamy nadzieję, że zmiany rozwojowe, jakie nastąpiły w trakcie realizacji projektu, będą miały w przyszłości pozytywny wpływ na obecnych dostawców usług turystycznych na tym obszarze. Inwestycje realizowane w wielu miejscach w III dzielnicy dotyczą kilku grup odwiedzających (np. rodzin, uczniów, osób starszych). W świetle powyższych oczekiwany jest znaczny wzrost ruchu turystycznego nie tylko w miejscach objętych inwestycją. Dzięki temu nie tylko dotowane lokalizacje, ale także usługodawcy z dzielnicy mają szansę na zwiększenie obrotów i dalszy rozwój. Projekt przyczynił się do zachowania dziedzictwa architektonicznego i kulturowego, a jednocześnie pełni rolę dydaktyczną: jego celem jest zwrócenie uwagi najróżniejszych grup odwiedzających (jak na przykład lokalnej ludności) na ochronę dziedzictwa archeologicznego, zabytków z czasów rzymskich w Budapeszcie i ich dalsze rozpowszechnianie.

Pamiatki rzymskie w III dzielnicy są częścią codziennego życia tutejszych mieszkańców, bowiem rzymskie ruiny są w bezpośredniej bliskości domów mieszkalnych i instytucji, są osadzone w fundamentach miejskich Óbudy. W czasie załatwiania codziennych spraw mieszkańcy wielokrotnie spotykają się ze starożytnymi miejscami (np. na Placu Flórián – brama południowa i wschodnia obozu legionistów, koszary wojskowe, tzw. Dom Centurio, największa łaźnia w obozie; Willa Herkulesa przy ulicy Meggyfa; cella trichora przy ulicy Raktár; akwedukty z czasów rzymskich wzdłuż ulicy Szentendrei; amfiteatr /wojskowy/ przy ul. Nagyszombat i amfiteatr miasta cywilnego przy ulicy Zsófia, itp.). Ważne jest, że dzięki przetargowi można było przygotować takie informacje (tablice, systemy audiowizualne, itp.), które zapewnią mieszkańcom dzielnicy w bardzo ciekawy sposób wszelkie informacje pozwalające na lepsze zaznajomienie się, zaakceptowanie i polubienie ruin. W ramach projektu w trzech głównych miejscach zrealizowana została inwestycja związana z rozwojem infrastruktury w celach turystycznych, dzięki której rzymskie pamiatki zostały godnie pokazane i dzięki temu zapewnione zostało odpowiednie miejsce dla licznych usług.

Lokalizacje:

1. Teren Muzeum Aquincum: Promenada widokowa przy ulicy Szentendrei. W ramach projektu:

- Chodnik w południowej części ulicy Szentendrei został poszerzony,
- Przy poboczu zbudowano rząd niskich słupków, które uniemożliwiają parkowanie samochodów na chodniku,
- Ustawiono tzw. hermy z podobiznami cesarzy rzymskich ważnych z punktu widzenia Aquincum i ważnych zdarzeń historycznych
- po rozbiórce istniejących nawierzchni asfaltowych wykonano 3 rodzaje nowych nawierzchni,
- Wybudowana została nowa brama wejściowa,
- Od bramy wejściowej do kasy przygotowany został nowy, specjalny chodnik, w którym można przeczytać w trzech językach (po węgiersku, łacinie i angielsku) strofy słynnego epitafium z Aquincum
- Obok nowego chodnika od wejścia zostały ustawione kamienne pamiatki rzymskie
- Jeden z fragmentów ogrodzenia muzeum został odnowiony,
- Przed budynkiem muzeum został stworzony plac, na którym można się zebrać, zostały na nim posadzone drzewa i umieszczone ławki.

Muzeum Aquincum od dziesięcioleci boryka się z problemem wyraźnego i jednoznacznego wyeksponowania strefy wejścia do parku. Przed realizacją projektu na terenie muzeum do wejścia dla pieszych i budynku z kasami można było dotrzeć przez parking dla odwiedzających. Na parking dla gości pieszo można było dojść od strony ulicy Szentendrei przez wjazd dla samochodów. Z powodu takiej sytuacji ciężko było trafić do kasy, gościom pomagały w tym tabliczki. Przed inwestycją parking muzeum był otwarty od strony ulicy Szentendrei, zarówno wjazd i wyjazd był możliwy poprzez tę samą bramę. Przejazd przez chodnik i skręt bez odpowiedniego pasa do skrętu z ulicy Szentendrei był niebezpieczny zarówno dla osób

poruszających się samochodem, jak i pieszo, był niezbyt wyraźny, dlatego trudno było go zauważyć.

Natomiast już zagospodarowany 10-hektarowy park od kilkadziesiąt lat miał problem z niejednorodną granicą zewnętrzną i ogrodzeniem, które z jednej strony nie było godne parku, nie ułatwiało zwiedzającym wejścia na teren muzeum, nie zapewniało informacji i w końcu, co jest również ważne, było też niezwykle niebezpieczne, ze względu na bliskość ulicy Szentendrei ruch pieszy był tu utrudniony.

Terytorium miasta cywilnego jest niezwykle bogate w znaleziska, jest to największe rzymskie miasto na północ od Alp, w którym nadal można prowadzić prace badawcze, którego prawie połowę można zwiedzać. Natomiast budynki zachowały się tylko częściowo i raczej w formie ruin. W przypadku atrakcji turysta chce móc zobaczyć i wyobrazić sobie zrekonstruowaną wersję poszczególnych budynków na podstawie dostosowanych do wieku – w miarę możliwości realistycznych, cyfrowych – rysunków i filmów rekonstrukcyjnych.

Wśród atrakcji jedynie Muzeum Aquincum reprezentuje taką atrakcyjność, która sama w sobie jest w stanie przyciągnąć znaczną ilość gości. Do tej pory ani amfiteatr, ani Brama wschodnia obozu sama w sobie nie stanowiła znacznej atrakcji turystycznej. Poprzez połączenie tych obiektów w strukturę mieliśmy na celu zwiększenie czasu przebywania turystów w dzielnicy, a poprzez połączenie rzymskich zabytków chcieliśmy sprawić, aby były one atrakcjami kompleksowo bardziej zrozumiałymi i bardziej dostępnymi, dzięki czemu odwiedzający mogą otrzymać bardziej wszechstronny obraz o częściach ówczesnej osady i rzymskich ruinach Aquincum. Rzymskie ruiny w III dzielnicy w Budapeszcie zarówno ze względu na ich wielkość, jak i ilość, jak również na ich stan są najznacześniejszymi w kraju, a jednocześnie ich znaczenie nie jest odpowiednio dostrzegane ani przez gości krajowych, ani zagranicznych. Stworzenie jednolitej struktury służącej do ich przedstawienia zwiększa ich turystyczne znaczenie.

Miejmy nadzieję, że nowo powstała ściana przed Muzeum Aquincum, która jest elementem reklamowym, zostanie zauważona przez część turystów jadących do Zakola Dunaju i dzięki niej otrzymają informacje tekstowe i obrazowe o rzymskim mieście. W ramach I etapu mógł zostać wykonany odcinek wejściowy i wprowadzający promenady. Już na I etapie celem było to, aby troszkę „odwrócić” muzeum w stronę odwiedzających, starając się o przekazanie i pokazanie jak największej ilości ciekawych informacji o Aquincum pieszym przechodzącym tą drogą. W lepszym zrozumieniu jedności miasta cywilnego Aquincum pomaga obecnie umieszczona po obu stronach ogromnej bramy wykonanej z brązu mapa Aquincum oraz oznaczenie na powierzchni obok wejścia miejsca bramy miasta rzymskiego, która w ówczesnych czasach była postawiona właśnie tutaj, jak również jej tekstowa i graficzna prezentacja w tym samym miejscu, na szklanej ścianie.

2. Teren Muzeum Aquincum: wojsko z Aquincum i wystawa limesu prowincji Pannonia. Inwestycja została zrealizowana w istniejącym budynku Muzeum Aquincum, po częściowej przebudowie

wnętrza. W ramach projektu pt. „W cieniu rzymskiego orła – życie wojskowe wzdłuż limesu Aquincum” Muzeum Aquincum BTM zostało wzbogacone o nową stałą wystawę.

- Stworzona została jednolita interaktywna przestrzeń wystawowa, uzupełniona o tradycyjną wystawę
- Odnowiony został blok wodny (sanitariaty) w budynku,
- W przestrzeni wystawowej przygotowana została interaktywna wystawa, która przedstawia życie codzienne rzymskiego wojska przy limesie (granicy),
- Stworzono również pomieszczenia na zajęcia z pedagogiki muzealnej,
- W sali zostały zapewnione podstawowe warunki potrzebne do przeprowadzenia wydarzeń (impresz),
- W salach zostały umieszczone elementy wizualne.

Aquincum prawie przez 300 lat było miastem granicznym Cesarstwa Rzymskiego, stolicą prowincji Dolnej Pannonii. W związku z tym odgrywało wyjątkowo ważną rolę wojskową w celu obrony prowincji Pannonia. Na terenie dzisiejszego Budapesztu kilka obozów wojskowych (w tym obóz legionistów, w którym przebywał oddział uzbrojonej piechoty liczący blisko 6000 ludzi) świadczy o obecności tutaj najpotężniejszej armii tamtych czasów.

Wystawa oprócz prezentacji znalezisk broni, elementów ubioru żołnierzy oraz działalności wojska w czasie pokoju przedstawia również takie pamiątki, które do teraz były nieznane dla większego grona zwiedzających. Przykładem takiej pamiątki jest napis budowlany znany jako „kamień Drususa”, na którym wcześniej opierano przejęcie w posiadanie przez Oktawiana Augusta prowincji Pannonia, natomiast obecnie wiemy już, że był to kamienny pomnik z 73 roku n.e. upamiętniający budowę obozu kawalerii w Óbudzie. Również po raz pierwszy zostaje przedstawiona zbroja rzymska składająca się z kilku fragmentów. Natomiast osoby, które chciałyby uzyskać bardziej spokojne, artystyczne przeżycia na pewno zachwycą kolorowe malowidła ścienne mające prawie 2000 lat, które odkryte zostały w świątyni Mitry w obozie wojskowym w Aquincum, które umieściliśmy we wnętrzu przypominającym atmosferę sanktuarium wraz z kamieniami z ołtarza znalezionymi w czasie prac archeologicznych.

Odwiedzający trafiając na tętniącą życiem główną ulicę obozu legionistów mogą zająrzeć również do wnętrza odzwierciedlającego tę epokę, a co więcej, dzięki okularom VR mogą znaleźć się nawet w koszarach wojskowych, łaźni, a nawet rzymskim sanktuarium, a dzięki umieszczonym w pomieszczeniach panelom dźwiękowym przestrzeń wypełniają starożytne melodie. W tym ruchu warto również uważać na małą figurkę orła, ponieważ śledząc jego drogę można dowiedzieć się wielu ciekawostek o codziennym życiu żołnierzy stacjonujących w Aquincum. Zarówno na młodszych, jak i na starszych gości czeka kącik zabaw, gdzie można zapoznać się z odzieżą budzącą grozę starożytnych wojowników, a także można zagrać w ówczesne gry towarzyskie i można wziąć udział w pracach budowlanych wykonywanych w czasach pokojowych przez wojsko, na przykład z klocków można zbudować kopię rzymskiej wieży strażniczej, zapoznać się ze słynną rzymską metodą budowy dróg oraz można umieścić na mapie Pannonii warownię systemu limes.

3. Amfiteatr wojskowy: Nie udało się jeszcze ustalić prawdziwej funkcji amfiteatru, którego arena jest jeszcze większa niż powierzchnia rzymskiego Koloseum, a którego imponujące mury niestety nie zachowały się. Po pracach konserwacyjnych mieszkańcy chętnie zaczęli wykorzystywać go w celu odpoczynku, do spacerów z psami, okoliczne szkoły organizowały tutaj imprezy na świeżym powietrzu, ale jednocześnie nie mógł on do końca spełniać swojej funkcji turystycznej, przed realizacją projektu nie znaleźliśmy tutaj żadnych informacji o atrakcjach tego miejsca, poza jedną tablicą informacyjną.

W ramach projektu obok amfiteatru wojskowego zostały umieszczone dwie takie specjalne tablice rekonstrukcyjne (pleksi), przez które patrząc, odwiedzający mogą zobaczyć oryginalne kontury budynku, mogą zapoznać się z kształtami budynku, starożytnym obrazem, jak wyglądał w czasach swojej świetności. Oddzielna tablica z pleksi przedstawia późniejsze okresy amfiteatru. Na terenie publicznym znajdującym się na skrzyżowaniu ulicy Nagyszombat i Szőlő przy wejściu na teren ruin stoi przezroczysta tablica rekonstrukcyjna, która informuje o atrakcjach, a ponadto patrząc z jednego punktu, widoczna staje się ówczesna budowla amfiteatru wojskowego.

Przy głównej drodze, na rogu ulicy Pacsirtamező i ulicy Nagyszombat umieściliśmy tablicę przykuwającą uwagę, która zawiera informacje o tym, jakie dziedzictwo budowlano-kulturalne można znaleźć w tym miejscu. Przechodząc obok niej, rysunki umieszczone na tablicy stwarzają efekt przestrzenny i poruszają się również w stosunku do siebie. Widząc ruiny, w tle zarysowuje się amfiteatr wojskowy. Z dwóch umieszczonych jedna przed drugą tablic, na tylnej widoczne są kontury budynku, natomiast na przedniej gladiatorzy, przechodnie i zaprzęgi biorące udział w wyścigach. Na miejscu przy pomocy telefonu wczytując umieszczone na tablicach kody QR możemy również wyświetlić wirtualnie oryginalny Amfiteatr. Również tutaj przy pomocy aplikacji na telefon, która została zrealizowana także w ramach niniejszego przetargu, stojąc w poszczególnych punktach amfiteatru, wokół nas zarysują się ówczesne budynki uzupełnione przez informacje tekstowe.

4. Wizualne przedstawienie bramy obozu przy ulicy Kórház (Wschodnia brama obozu) – Brama obozu przy ulicy Kórház nie odpowiadała wymogom turystycznym XXI wieku. O ruinach, które bezpłatnie można odwiedzać, nie było żadnych informacji, atrakcja w tej formie nie była przyjazna dla turystów. Brakowało odczuwalności kubatury bramy obozowej, zabytek ukryty wśród budynków osiedlowych zasługiwał na więcej uwagi. Odwiedzającym sprawiało trudność wyobrażenie sobie oryginalnego kształtu ówczesnego budynku i jego miejsca wewnątrz obozu.

W ramach projektu obok Wschodniej bramy obozu została umieszczona taka specjalna tablica z pleksi, przez którą patrząc, odwiedzający widzą oryginalne kontury budynku, można zapoznać się z kształtem budowli i jego starożytnym obrazem. Brama przedstawia wzmocnioną bramę charakterystyczną dla obozu legionów, ma imponujący kształt i pokazuje siłę jej murów. Tablica rekonstrukcyjna została uzupełniona przez punkt do robienia selfie.

Podobnie do amfiteatru tutaj również uruchomiona została aplikacja mobilna, przy pomocy której stojąc przed bramą, ożywa przed nami wejście do obozu z czasów rzymskich, w oryginalnym kształcie z informacjami tekstowymi.

OTTHONUNK
OBUDA
BÉKÁSMEGYER

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

SZÉCHENYI 2020

Wymienione elementy projektu łącznie nadają się do ciekawej prezentacji i rozpowszechniania dziedzictwa archeologicznego stolicy z czasów rzymskich, widocznych i niewidzialnych zabytków kompleksu osady Aquincum.